

Jag bor här, du bor där

Skrivet av Margareta Popoola 2006-05-24 14:47 **Mana 2006 #2-3**

När segregation diskuteras presenteras oftast relativt förenklade bilder av miljonprogrammets bostadsområden, invandrantäta skolor, högt socialbidragsberoende och ungdomar som avslutar grundskolan utan fullständiga betyg. De välbeställda bostadsområdena, där den större andelen av befolkningen har goda inkomster och där eleverna uppvisar höga medelbetyg tenderar däremot att negligeras i debatten.

Segregationens komplexitet riskerar att förvandlas till ett »invandrarproblem«, eller i bästa fall ett problem som framför allt berör invandrare och i mindre utsträckning involverar övriga delar av befolkningen. Samtidigt med denna bild av segregationen säger man i regeringens proposition Utveckling och rättvisa – en politik för 2000-talet, som lutar sig mot storstadskommitténs bedömning, att den uppvisade segregationen i storstäderna inte bygger på etniska grunder. Istället betraktas segregation som en socioekonomisk uppdelning av befolkningen där etnicitet och socioekonomiska faktorer sammanfaller.

Här uppstår en intressant frågeställning; Att etnicitet och socioekonomiska faktorer sammanfaller kan vara ganska problematiskt att påstå, men varför de sammanfaller på ett sätt som delar staden i mer eller mindre invandrantäta bostadsområden ger utrymme för diskussion. I försöken att besvara denna frågeställning finns ingen konsensusbetonad linje att luta sig mot. En ståndpunkt pekar på vikten av nätverksbaserat bostadsflyttande. Här sammanverkar etnicitet och klass, men det är släkt- och vänskapsrelationer som anses utgöra grunden för migrationsrörelser och som ges ett allmänt förklaringsvärde för de boendemönster som utvecklas med etnisk segregation som följd. Denna ståndpunkt tillbakavisas av forskare som istället pekar på att diskriminering och ojämlikhet inte låter invandrare hävda sig inom det samhälle där majoritetens normer och värderingar råder. En tredje ståndpunkt försöker skapa en syntes av de båda föregående argumenten och pekar på den struktur som människan ingår i, men framhäver också enskilda individers möjlighet att framträda som handlande aktörer.

Dessa argument tar all hänsyn till att såväl etniska som socioekonomiska faktorer förvisso bildar geografiska mönster, men beroende på vilket perspektiv som används kan argumenten betona eller osynliggöra olika delar av samhällets strukturer. Genom att tona ner etnicitetens betydelse ges ökat utrymme för de förklaringar av segregationens uppkomst som bygger på en jämlig ojämlikhet. Det vill säga skillnader mellan olika delar av befolkningen som inte bygger på diskriminerande principer och där etnicitet är av underordnad betydelse för de bostadsmönster som uppkommer. Å andra sidan finns en risk att betoningen av etnicitet osynliggör de socioekonomiska villkor som utgör grunden för både svenskar och invandrare, där alla som befinner sig i underordnade positioner i någon mån delar samma problematik. Med en bredare samhällsanalys, som betraktar hela samhället och inte enbart enskilda bostadsområden med hög invandrantäthet, blir emellertid de etniska dimensionerna synliga utan att användas som bostadspolitisk förklaringsmodell. Därmed framträder en påvisbar ojämlikhet i samhället som inte låter sig förklaras genom att enbart peka på bristande etnisk integration. Med en vridning av perspektivet, från segregationsmönster i boendet till bostaden som en konkurrensutsatt vara, framträder andra frågor. Här uppkommer frågor om bostadsförsörjningen, inte enbart för invandrare utan för hela befolkningen med eller utan ursprung utanför landets gränser. Enligt Boverkets analys av landets bostadsförsörjning uppträder bristen på bostäder framför allt i storstadsområdena samtidigt som mindre kommuner rapporterar att de har ett överskott på lägenheter och överväger att riva hela hyreshus. Behov av nybyggnation uppträder således parallellt med krav på nedmontering av bostadshus för att hitta en balans mellan tillgång och efterfrågan. Enligt Boverkets senaste rapportering anser sig allt fler kommuner vara i balans med efterfrågan, dock kvarstår svårigheter i flera storstadsområden.

Denna brist på lägenheter, var den nu än uppträder, har främst betydelse för dem som inte har kapital att köpa sin bostad, vilket i sin tur riskerar att armera eller till och med cementera befintliga segregationsmönster. Under de senare åren har dessa påvisbara segregationsmönster bekämpats politiskt med hjälp av storstadssatsningar, välfärdsprojekt och offentliga utredningar om diskriminering på

en bostadsmarknad som främst utmärks av brist på lägenheter till rimliga kostnader. Främst är det konsekvenserna av en social problematik och diskriminerande selektionsmönster som rönt uppmärksamhet. Bostadspolitiska styrmekanismer som skulle kunna undanröja stora delar av den sociala problematik som följs av knappa resurser och diskriminerande selektionsprocesser har emellertid låtit vänta på sig. Istället har utvecklingen gått i motsatt riktning.

Ett större antal hyresrätter har omvandlats till bostadsrätter, bostadsanvisningsrättsslagen som avskaffades 1993 har bytts ut mot samarbetsavtal och i arbetet med fördelning av bostäder, privata och kommunala, har insyn bytts ut mot »uppförandekoder«. Samhällets begränsade möjligheter att påverka och utöva inflytande har bytts bort mot frivillighet och en förhoppning om fastighetsägarnas goda vilja att tillgodose behovet av bostäder för barn och ensamstående kvinnor, arbetslösa bland såväl svenskar som invandrare och andra grupper som befinner sig i samhällets marginaler. Det är en förhoppning som bygger på sina egna begränsningar eftersom fastighetsägare, med eller utan uppförandekoder, inte kan hyra ut lägenheter som inte finns.

I kölvattnet av dessa förhoppningar leder begränsningarna till en pseudodebatt där invandrare ömsom pekas ut som segregationens orsaker, vilket ger dem en framträdande aktörsroll och ömsom pekas ut som samhällets offer. Därmed riskerar det bostadspolitiska fältet att förvandlas till en fråga om etnicitetens gränsdragningar där lösningarna exklusivt söks bland riktade integrationsinsatser med högt ställda förväntningar att lösa en problematik som uppfattas beröra endast delar av befolkningen.